

הבוקר שאחרי סדאם

אפרים קם

של בעיות. ראשית, אין כיום בעיראק שום בסיס לכינונו של משטר חלופי למשטר הנוכחי. סדאם שולט בעיראק מזה שנות דור. שרידותו בפרק זמן כה ארוך, למרות האבידות והנזקים החמורים שהביא על עמו בשתי מלחמות המפרץ, מלמדת על יציבותו הרבה, גם אם היא נשענת על כוח הזרוע ועל הפחד. אחיזתו האיתנה בשלטון נובעת גם מהצלחתו לדכא ולמנוע צמיחת אופוזיציה של ממש למשטרו. קבוצות האופוזיציה הקיימות – להוציא את הכורדים – חלשות ולא מאורגנות, חסרות כוח צבאי, מפולגות, רובן נמצאות מחוץ לעיראק וקשריהן למקורות הכוח בה רופפים. כינון משטר חלופי יצטרך להיעשות אפוא מן היסוד, ואת בסיסו אפשר יהיה להשתית על אחד משני מרכיבים או על צירוף של שניהם: על צבא עיראק כשחקן מפתח, שמתוכו יכול לבוא השליט הבא; ו/או על קואליציה של גורמי הכוח המרכזיים בעיראק, ובכללם נציגי קבוצות האוכלוסייה העיקריות. העובדה שהשלטון המרכזי בעיראק חזק בדרך כלל יכולה להקל על ארצות הברית בייצוב המשטר החדש; שנית, אוכלוסיית עיראק נחלקת, כידוע, בין השיעים – המהווים כמחצית מהאוכלוסייה – הסונים והכורדים, החולקים ביניהם את המחצית השנייה.

אלא יבקש גם להקים בעיראק משטר חדש, מתון וקשור בארצות הברית ובמערב, ורצוי

**המטרה העיקרית
של הממשל האמריקאי
צריכה להיות כינון משטר
יציב בעיראק, וייתכן
ניגוד בין משטר יציב
למשטר דמוקרטי.**

בעל מאפיינים דמוקרטיים. יש הצדקה להנחה השנייה הצדקה חזקה, וסיבתה כפולה: הסתפקות הממשל האמריקאי בהפלת סדאם עלולה ליצור בעיראק חלל וחוסר יציבות, שיאפשרו למשטר רדיקלי אחר לתפוס את השלטון; והמבצע הצבאי עלול ליצור בעיראק תוהו ובוהו, מאבק בין גורמים שונים על השלטון ואסון הומניטרי, שיחייבו את ארצות הברית ליטול על עצמה את האחריות לנעשה במדינה, עד שיתייצב בה משטר רצוי חדש.

ייצוב משטר חדש בעיראק
ייצובו של משטר חדש בעיראק מעלה שורה

בשבועות הקרובים יהיה על הממשל האמריקאי להכריע אם לפתוח במערכה צבאית נרחבת בעיראק במגמה להפיל את משטרו של סדאם חוסיין. מערכה כזו תחייב את ארצות הברית להתמודד עם קשיים ניכרים, ובהם שני מכלולים של בעיות: הסתייגות נרחבת מהמהלך, לפחות בשלב הנוכחי, בזירה הבין-לאומית והמזרח תיכונית והבעיות הכרוכות במהלך צבאי, שמטרתו האסטרטגית אינה להביס את צבא עיראק או להרוס את התשתית האסטרטגית שלה, אלא להפיל את משטרו של סדאם חוסיין. ואולם, גם אם יעלה בידי ארצות הברית להביא לסילוקו של משטר סדאם, יהיה עליה להתמודד עם מכלול נוסף של בעיות, קשות לא פחות, הנוגעות למצב שיתפתח בעיראק אחרי נפילתו של סדאם, ושיש בהן מידה רבה של אי ודאות.

מאמר זה בוחן את משמעות הפלתו של משטר סדאם חוסיין – בנוגע לעיראק עצמה, ובנוגע לארצות הברית ולשחקנים אחרים באזור. הבחינה מסתמכת על שתי הנחות מוצא: האחת, סדאם יסולק מהשלטון, עם כל צמרת משטרו, בידי כוח אמריקאי, וייתכן שגם בסיוע גורמים עיראקיים; והשנייה, הממשל האמריקאי לא יסתפק בהפלת המשטר ובחיסול יכולותיה של עיראק בתחום הנשק להשמדה המונית,

המיעוט הסוני תופס את עיקר עמדות השלטון במשטרו של סדאם, השיעים נאבקים להרחבת השתתפותם בשלטון ולהגנת זכויותיהם, ואילו הכורדים השיגו מאז מלחמת המפרץ אוטונומיה באזור הכורדי בצפון עיראק, בחסות ארצות הברית ובריטניה. התמוטטות של משטר סדאם עלולה להוביל למאבקי כוח אלימים בין שלוש קבוצות האוכלוסייה האלה, ועימותים ביניהן עלולים לערער את המשטר שארצות הברית תבקש להקים.

האפשרות של עימותים כאלה עוררה חשש, בעיראק עצמה ובקרב שכנותיה, כי התמוטטות השלטון המרכזי בעיראק תגרום לפיצולה של עיראק ולקריעת חלקים מעליה – בייחוד באזורי הכורדים בצפון ובאזורי השיעים בדרום. חשש זה נוגע בייחוד לאזור הכורדי: כורדיסטאן העיראקית היא יחידת שטח מוגדרת, שבה מרוכזים רוב הכורדים, ובעשור האחרון היא השיגה, כאמור, אוטונומיה. מכאן נובע החשש שהכורדים יבקשו לנצל את ההזדמנות של התמוטטות משטר סדאם ויחתרו להגיע לעצמאות. התפתחות כזו עלולה להזמין את התערבותן הצבאית של איראן, ובייחוד של תורכיה, בעיראק, משום שמדינות אלה יחששו שחתירה לעצמאות הכורדים בעיראק תעודד התפתחות דומה באוכלוסיות הכורדיות הגדולות גם בתחומיהן.

בסופו של דבר, נראה כי הסבירות להתפצלות המדינה העיראקית אינה גבוהה, גם אם אין לבטל אפשרות זו מכול וכל. לא ברור אם מנהיגי הכורדים אכן יחתרו לפיצול המובלעת הכורדית מעל עיראק, ולהפיכתה למדינה עצמאית. התורכים – שכבר החדירו יחידות צבא לצפון עיראק – יפעלו ככל יכולתם, גם באמצעות כוח, למנוע פיצול של

כורדיסטאן מעל עיראק. בגלל החשש מהידרדרות אזורית, הממשל האמריקאי מחויב לשלמות עיראק, ולפיכך סביר כי ילחץ על מנהיגי הכורדים להימנע מפיצול. ולכן, סביר כי הכורדים יעדיפו שלא לסכן את הישגיהם בעשור האחרון בכינון האוטונומיה, וימנעו מלחתור לעצמאות, אם כי ייתכן שיחתרו לשמור על מעמדם במסגרת של פדרציה עיראקית.

ספק רב עוד יותר אם השיעים יחתרו לעצמאות. בעבר, בימי המלחמה בין עיראק

האם המשטר העתידי יתמקד בשיקומה של עיראק ובהרחבת החופש האישי והפוליטי, או שיחזור לחתור להגמוניה אזורית על בסיס התעצמות צבאית נרחבת?

לאיראן, למשל, הם גילו נאמנות למדינה העיראקית, ולא הראו סימנים שהם מבקשים להתפצל ממנה, אלא נאבקו לשוויון וליתר שיתוף בשלטון. ואולם, גם אם סכנת הפיצול אינה גבוהה, הכורדים ו/או השיעים עלולים להתקומם ולהתמרד כדי לקדם את האינטרסים שלהם, והמשטר הבא עלול להתקשות לשלוט בכל עיראק. במצב כזה, ממשלות עלולות ליפול ולקום בעיראק, וחוסר היציבות יחייב את הממשל האמריקאי להתערב בשטח. חוסר היציבות יכול להוביל לפתרון עתידי על בסיס פדרטיבי.

לאלה נוספת הסוגייה של כינון משטר דמוקרטי בעיראק. ממשל בוש מדגיש את

עניינו בכינון משטר דמוקרטי בעיראק, בתקופה שאחרי סדאם, ועניין זה משתלב גם במסע שבו פתח לעידוד הדמוקרטיזציה בעולם המוסלמי והערבי. ואולם, כינונם של מוסדות דמוקרטיים בעיראק ייתקל בקשיים חמורים. בעיראק אין בסיס ואף לא התחלה לתהליכים ולמוסדות דמוקרטיים, ומבחינה זו היא מפגרת אחרי מדינות אחרות במזרח התיכון, כמו מצרים, ירדן או איראן. כך, תהליך הקמתם של מוסדות דמוקרטיים בעיראק, אם יושקע בו מאמץ, יכול להימשך שנים, וספק אם יצליח. זאת ועוד, המטרה העיקרית של הממשל האמריקאי, בתקופה שאחרי סדאם, צריכה להיות כינון משטר יציב בעיראק, וייתכן ניגוד בין משטר יציב למשטר דמוקרטי: ייתכן שהקמת משטר יציב בעיראק תדרוש את בנייתו סביב מנהיג חזק, ולא על יסודות דמוקרטיים לא יציבים. זאת ועוד, מאמץ לבניית דמוקרטיה בעיראק יכול להדאיג כמה מבנות בריתה הערביות של ארצות הברית, שיראו בחתירה לדמוקרטיה איום על אופי משטריהן ויציבותם. מסיבות אלה, ייתכן שיהיה על הממשל האמריקאי לוותר, לפחות בשלבים הראשונים שאחרי המבצע הצבאי, על כוונתו לכונן משטר דמוקרטי בעיראק.

בתנאים של חוסר יציבות, העלולים להחזיר לעיראק משטר קיצוני ולהקרין לשלילה על שכנותיה, יהיה על ארצות הברית להשאיר כוח צבאי ניכר בעיראק – לפי הערכות שונות, כמה עשרות אלפי חיילים למשך כמה שנים, וייתכן כוח בין-לאומי בהשתתפות מדינות נוספות – לצורכי שמירת השלום בה. להצבת כוח שלום אמריקאי בעיראק שאחרי סדאם יתרון בולט: הוא יהיה הערובה הטובה ביותר

לכינון משטר מתון ויציב בעיראק ולחיסול יכולותיה בתחום הנשק להשמדה המונית. ואולם, להצבת כוח כזה יהיו חסרונות בולטים לא פחות: הוא עלול להיות מטרה לפיגועי טרור – הן מצד גורמים עיראקיים והן מצד ארגוני טרור מסוגו של אל-קאעידה. הממשל האמריקאי יתקשה להשאיר את כוחותיו בעיראק לאורך ימים אם יספוג אבידות רבות – כפי שקרה לכוח הנחתים האמריקאי בלבנון ב-1983; הצבת כוח כזה עלולה גם לתרום להיווצרות תסיסה אנטי-אמריקאית במדינות ערביות ומוסלמיות, ולחזק את הרושם כי התערבותה בעיראק נובעת משיקולים אימפריאליסטיים, ובכללם הרצון לשלוט במאגרי הנפט העיראקים; העלות של החזקת הכוח ושל שיקום עיראק עלולה להיות גבוהה, בנוסף להוצאות המלחמה עצמה, ורובה תוטל על ארצות הברית; ההתמקדות בבניית המשטר העתידי בעיראק ובהבטחת השלום בה עלולה לפגוע בהמשך המלחמה בטרור במקומות אחרים. למרות קשיים אלה, יש סיכוי לא מבוטל כי יעלה בידי ארצות הברית להקים בעיראק משטר מתון יותר, שיהיה קשור בה ויפורק ממערכות הנשק להשמדה המונית. מותר להניח שכל שליט עתידי בעיראק יהיה מאוזן וזהיר יותר, פחות כוחני והרפתקני, מסדאם חוסיין. בתנאים אלה יוסרו הסנקציות הכלכליות מעל עיראק, והממשל האמריקאי יפעל בהתאם לתוכנית כלכלית מקפת לשיקום עיראק, ובכלל זה באמצעות שימוש בנפט העיראקי. בהמשך יתאפשר גם שיקומו בהדרגה של צבא עיראק, תחת פיקוח. ואולם, גם אם יצליח הממשל האמריקאי לכוון משטר מתון בעיראק בטווח הקצר, נותרה בעינה הבעיה לטווח רחוק יותר, אחרי שיוציא את כוחותיו ממנה, בייחוד אם

יתפתחו במדינה תנאים של חוסר יציבות. השאלה הפתוחה היא: האם המשטר העתידי יתמקד בשיקומה של עיראק, בצמצום הדיכוי ובהרחבת החופש האישי והפוליטי, ובהוצאת עיראק מבידודה, או שישא שוב אופי רדיקלי, ויחזור לחתור להגמוניה אזורית על בסיס התעצמות צבאית נרחבת? אי אפשר לשלול את האפשרות של חזרת המשטר העיראקי בטווח הארוך לנתיב הרדיקלי, משום שמדיניותה של עיראק תחת סדאם אינה נובעת מאישיותו ומתפיסתו

הימצאות טילים בליסטיים ונשק לא קונבנציונלי בידי איראן עלולה להניע את המשטר העיראקי העתידי לענות במטבע דומה.

בלבד, אלא גם משורשים עמוקים יותר ומהמציאות הגיאואסטרטגית שבה היא נתונה. כך, שאיפתה של עיראק להגמוניה קודמת לסדאם, אם כי הוא העניק לה ביטוי כוחני וקיצוני. גם תפיסת האיום האיראני בעיני עיראק – שהיתה גורם מרכזי בהחלטתה לפתח נשק להשמדה המונית, ולפלוש לאיראן ב-1980 – תמשיך לשמש מרכיב עיקרי בתפיסת הביטחון של המשטר העיראקי בעתיד. גם אם יוקם משטר עיראקי מתון יהיה עליו לתת תשובה לאיום האיראני כלפיו, ההולך ומחמיר עם התעצמותה של איראן בנשק להשמדה המונית. הימצאות טילים בליסטיים ונשק לא קונבנציונלי,

ובייחוד נשק גרעיני, בידי איראן עלולה להניע את המשטר העיראקי העתידי לענות במטבע דומה. ולכן, הוא יאלץ לוותר על פיתוח נשק לא קונבנציונלי כל עוד ארצות הברית תכפה זאת עליו. אבל הוא עלול לנסות לפתחו אם יתרופף הפיקוח, כל עוד לא תהיה לו תשובה אחרת לאיום האיראני.

המפתח למגמות ארוכות הטווח בעיראק יהיה נתון במידה רבה במשכה ובאופייה של המעורבות האמריקאית בה, וביכולתה להתמודד עם הבעיות שיווצרו בפניה; במידת היציבות שתושג בעיראק וביכולת לבנות שיתוף פעולה בין גורמי הכוח; ובמידת ההצלחה ליצור שינוי עמוק באליטה העיראקית, ולא להסתפק בהחלפת האישים בצמרת השלטון.

המשמעות לשחקנים האחרים

משמעות הפלתו של משטר סדאם חוסיין תלויה במידה רבה בשאלה אם במקומו יקום משטר מתון ויציב או שעיראק תיכנס לתקופה ממושכת של חוסר יציבות, שבה תסתבך גם ארצות הברית, ושתקרין לשלילה על סביבותיה. אם, למרות הקשיים, יעלה בידי ארצות הברית לכוון משטר מתון ויציב במקומו של משטר סדאם, היא תזכה בהישג אסטרטגי במזרח התיכון. בנקיטת המהלך הצבאי בעיראק תפגין ארצות הברית את יכולתה לעצב תהליכים באזור ואת נחישותה להפעיל כוח כדי לשמור על האינטרסים החיוניים בעיניה, למרות התנגדות בין-לאומית נרחבת. ההצלחה האמריקאית תהיה משמעותית יותר, אם מדינות נוספות, אירופיות וערביות, יקפצו על העגלה ויסייעו לארצות הברית בעיצוב הסדר החדש בעיראק.

זאת ועוד, הפלת סדאם תשמש אזהרה

חמורה למשטרים רדיקליים אחרים ולארגונים מסוגו של חיזבאללה כי ארצות הברית לא תירתע מלפעול נגדם, גם בכוח, אם יסכנו את האינטרסים שלה. מסיבה זו, איראן וסוריה כבר נתנו ביטוי לדאגתן מפני המהלך האמריקאי בעיראק. הגברת הלחץ על המשטרים הרדיקליים יכולה להניע אותם לגלות עניין בהידברות עם הממשל האמריקאי, ובכל מקרה היא תחזק את ביטחונם של משטרים מתונים הקשורים בארצות הברית.

עם זאת, ההישג האמריקאי עלול להתעמעם, אם תתקשה ארצות הברית לייצב את המשטר בעיראק, תשאיר בה נוכחות צבאית גדולה לאורך זמן, ותסתבך בעימותים פנימיים ובפיגועי טרור, וברקע תתפתח במדינות מוסלמיות וערביות תסיסה אנטי-אמריקאית. המבחן יכול להיות על ציר הזמן: ככל שהמשטר החדש בעיראק יתייצב, וככל שתתקצר שהיית הכוחות האמריקאים – יתחזק הישגו של הממשל האמריקאי ויקל עליו לגייס תמיכה במהלכיו, ולהפך.

הפלת משטר סדאם והקמת משטר מתון תחתיו – אם יושגו יעדים אלה – יסייעו לבטחונן של **המדינות הערביות המתונות**. הפלתו תסיר מעליהן איום ניכר, והן יזכו בבעלת ברית מתונה. הדברים אמורים במיוחד בנוגע לסעודיה ולכווית, המצויות בצל האיום העיראקי, ולירדן, שכלכלתה תלויה בעיראק. השינוי בעיראק יאפשר גם להקים מערכת ביטחון במפרץ, שבה תשתלב גם עיראק. גם המצרים יכולים לראות בחיוב את השתלבותה של עיראק בגוש הערבי המתון, אף על פי שבטווח הארוך יותר, אחרי שתאושש, היא יכולה לנסות להתחרות בהם על הנהגת העולם הערבי; מצד שני, בהתפתחות בעיראק טמונים גם סיכונים

למדינות המתונות: אי יציבות בעיראק עלולה להקרין גם על שכנותיה, בייחוד בכל הנוגע לבעיה הכורדית; והמערכה בעיראק עלולה לעודד במדינות ערביות ומוסלמיות גל אנטי-אמריקאי, ובכלל זה טרור נגד יעדים אמריקאים בתחומיהן, שיקשה עליהן לשתף פעולה עם ארצות הברית, ויש בו כדי לפגוע ביציבות משטריהן.

איראן יכולה להיות המדינה שתושפע ביותר מההתערבות האמריקאית בעיראק, לחיוב ולשלילה. מצד אחד, הפלת משטר

הפלת משטרו של סדאם תבשר את תחילת שיקומה של עיראק ואת התייצבותה האפשרית ככוח מתון, שיאזן את איראן.

של סדאם תצמצם עוד יותר את האיום העיראקי כלפיה, ותביא לחיסול מאגר הנשק להשמדה המונית שבידי עיראק לזמן ניכר; מצד שני, הפלת משטרו של סדאם תבשר את תחילת שיקומה של עיראק ואת התייצבותה האפשרית ככוח מתון, שיאזן את איראן במפרץ. חשוב מכך, ההתערבות האמריקאית בעיראק תשלים את כיתורה של איראן במדינות הקשורות בארצות הברית, שברובן מוצבים כוחות אמריקאיים. המהלך הצבאי בעיראק ישמש אות אזהרה לאיראן – הנמצאת ממילא על "ציר הרשע", ומקדימה, כנראה, כיום את עיראק בפיתוח נשק להשמדה המונית ובמעורבות בטרור –

שגם תורה עשוי להגיע. בכך תגבר יכולתו של הממשל האמריקאי להפעיל על איראן לחץ להפסקת פיתוחו של נשק להשמדה המונית ולהפסקת מעורבותה בטרור.

האם אחרי ששיג את מטרותיו בעיראק יחליט הממשל האמריקאי לטפל באיום הנובע מאיראן, ובייחוד במאמציה לפתח נשק גרעיני? שאלה זו נותרת פתוחה. קשה להניח, כי הממשל ינקוט פעולה צבאית נרחבת כלפי איראן אחרי המהלך בעיראק. אבל אם הממשל יעריך שהיא מתקרבת לפיתוח נשק גרעיני, הוא יכול לשקול פעולה צבאית נקודתית נגד אתרים גרעיניים באיראן. החלטתו תהיה תלויה לא בתוצאות המערכה בעיראק בלבד, אלא גם בהתפתחויות הפנימיות הצפויות בטווח הקרוב באיראן, במידת יכולתם של הגורמים המתונים בה לצבור עמדות כוח ובסיכוי לקדם הידברות של ממש בין איראן לבין הממשל האמריקאי.

הפלת משטרו של סדאם ותחילת שיקומה של עיראק ישפיעו גם על **שוק הנפט**. שיקום וחידוש הזרימה של הנפט העיראקי בממדיה הקודמים יכולים להביא לירידת מחירי הנפט בשוק העולמי, אם כי ירידה זו יכולה להתמתן מכוחם של מנגנוני ויסות בשוק הנפט. היא יכולה לתרום אמנם לצמצום משקלן של המדינות הרדיקליות בשוק, אבל גם לצמצום מסוים במשקלה של סעודיה ולירידת תלותה של ארצות הברית בנפט הסעודי. ואולם, בטווח הקצר יותר יכולות השפעות אפשריות אלה להתקזז בחלקן מכוחן של התפתחויות נגדיות, לדוגמה פגיעה של ממש בתשתית הנפט של עיראק בעת הלחימה. לא ברור גם באיזו מהירות אפשר יהיה לשקם את זרימת הנפט העיראקי אחרי עשור ויותר שהוגבלה.

המשמעויות לישראל

השלכותיו של המהלך בעיראק על ישראל יהיו גם הן תלויות במידת ההצלחה האמריקאית לייצב משטר מתון בעקבות הפלת משטרו של סדאם. אם תיעשה עיראק למוקד של חוסר יציבות, ואם יתעורר באזור גל טרור ותסיסה אנטי-אמריקאית, תהיה לכך משמעות שלילית גם לישראל. במצב כזה עלולים גורמים קיצוניים בקרב הפלסטינים, כמו גם חיזבאללה, להגביר את הפיגועים נגד ישראל. ואולם, בסופו של דבר, התייצבותו של משטר מתון בעיראק תעניק רווח אסטרטגי לישראל. חיסול פוטנציאל הנשק הלא קונבנציונלי של עיראק והוצאתה ממעגל העימות עם ישראל למשך זמן ניכר – אלה יצמצמו את האיום האסטרטגי על ישראל, ועל

אחת כמה וכמה, אם כתוצאה מהמהלך בעיראק יגבר גם הלחץ על איראן לעצור את תוכניות הפיתוח שלה בתחום הנשק להשמדה המונית. ישראל גם תיתפס כמצויה בצד המנצח, כאחת המדינות היחידות שתמכו במהלך האמריקאי נגד עיראק לאורך כל הדרך. הקמת משטר מתון בעיראק וחיזוק המחנה הערבי המתון יקנו לישראל נכסים חשובים. קשה לצפות כי בעיראק יקום משטר ידידותי לישראל, משום שלעוינות השוררת בה כלפי ישראל שורשים עמוקים יותר, הקודמים למשטרו של סדאם, ואין היא

תלויה בסילוקו בלבד. ועם זאת, מותר להניח כי המשטר הבא בעיראק ינקוט כלפי ישראל עמדה דומה לזו של מדינות ערב המתונות, ואפשר כי מאוחר יותר תתפתח הידברות בינו לבין ישראל, וזו תקרין לחיוב על עמדתו של המחנה הערבי המתון בכללו.

ולבסוף, אפשר להניח ככלל כי סיום המערכה בעיראק יוכל לסייע לקידום התהליך המדיני, גם משום שהממשל האמריקאי יתפנה יותר לעסוק בתהליך, כפי שעשה ממשל בוש האב אחרי מלחמת המפרץ הראשונה, וגם משום ההשפעה החיובית של התמתנות המשטר העיראקי. עם זאת, להנחה זו כמה סייגים: ראשית, כפי שהוצע לעיל, העיסוק האמריקאי בסוגייה העיראקית צפוי להיות ממושך, גם אחרי נפילתו של סדאם, ולא ברור מתי יתפנה הממשל לטיפול אינטנסיבי בתהליך המדיני. שנית, לממשל יש עניין מכוח עצמו לקדם את התהליך המדיני ולטפל בבעיה הפלסטינית ברוח תפיסתו, והוא ירצה לנסות לקדם את "מפת הדרכים". ואולם, הפעם, בשונה מהיוזמה שננקטה לאחר מלחמת המפרץ הראשונה, הוא חייב הרבה פחות למדינות ערב, שלא מיהרו לסייע לו במערכה נגד עיראק. וחשוב מכול – יכולתו של הממשל לטפל במשבר הפלסטיני וקצב טיפולו בנושא ייקבעו בעיקר מכוחם של התנאים שישירו בשטח ושל הסיכויים לבנות בסיס מספק להתקדמות – וכיום אלה אינם טובים במיוחד למתן תנופה לתהליך המדיני.

בשל סייגים אלה, האפשרות הסבירה יותר היא, כי סיום המהלך הצבאי בעיראק, כשהוא לעצמו, לא יתרום תרומה של ממש לקידום הטיפול במשבר הפלסטיני-ישראלי, בייחוד כל עוד ימשיך הממשל האמריקאי להסתייג מערפאת, ואם יחשוש מלקלקל את הצלחתו בעיראק – אם תושג – בכישלון בסוגייה הפלסטינית.

סיום המערכה בעיראק יוכל לסייע לקידום התהליך המדיני.